ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*] SECINĀJUMI,

sniegti 2009. gada 29. janvārī [1]

I — Ievads

1. Vēl līdz brīdim, kad tika pasludināts spriedums lietā "C" (C-435/06 *C*) [2], Somijas Augstākā administratīvā tiesa, *Korkein hallinto-oikeus*, iesniedza Tiesai jautājumus par to, kā interpretēt Padomes 2003. gada 27. novembra Regulu (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu [3].

2. Vispirms tā uzdod jautājumu, uz kuru tika sniegta apstiprinoša atbilde spriedumā lietā *C*, proti, vai Regula ir piemērojama attiecībā uz tādiem pasākumiem kā bērnu nodošana aizbildnībā un izvietošana ārpus ģimenes, kas valsts tiesību aktos tiek uzskatīti par publisko tiesību pasākumiem. Tomēr nenoskaidroti vēl ir pārējie jautājumi par to, kā interpretēt noteikumus par jurisdikciju pār šiem pasākumiem. It īpaši sīkāk jāpaskaidro bērna "pastāvīgās dzīvesvietas" jēdziens, ar kuru galvenokārt ir saistīta starptautiskā jurisdikcija. Citi jautājumi ir par tiesas, kurai nav jurisdikcijas izskatīt lietu pēc būtības, tiesībām noteikt pagaidu pasākumus.

II — Atbilstošās tiesību normas

A — *Kopienu tiesiskais regulējums*

3. Regulas Nr. 2201/2003 preambulas divpadsmitajā apsvērumā attiecīgā jurisdikcijas regulējuma motīvi ir paskaidroti šādi:

"Šajā regulā noteiktais piekritības pamats lietās par vecāku atbildību ir izveidots, ņemot vērā bērna intereses, jo īpaši tuvuma

1 — Oriģinālvaloda — vācu.
2 — 2007. gada 27. novembra spriedums (Krājums, I-10141. lpp.).
3 — OV L 338, 1. lpp., Regula ir grozīta ar Padomes 2004. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 2116/2004 (OV L 367, 1. lpp.) — šo Regulas redakciju sauc arī par Briseles II a regulu.

kritēriju. Tas nozīmē, ka piekritība ir, pirmkārt, bērna pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstij, izņemot dažus gadījumus, kad pastāvīgā dzīvesvieta mainīta, [vai] saskaņā ar vienošanos starp personām, kam ir vecāku atbildība."

4. Izskatāmajā lietā īpaša nozīme ir šiem Regulas Nr. 2201/2003 noteikumiem:

"1. pants

Darbības joma

1. Šo regulu neatkarīgi no tiesas iestādes būtības piemēro civillietās, kas saistītas ar:

[..]

b) vecāku atbildības iegūšanu, īstenošanu, deleģēšanu, ierobežošanu vai izbeigšanu.

[..]"

"8. pants

Vispārējā piekritība

1. Dalībvalsts tiesām ir piekritīgas lietas par vecāku atbildību par bērnu, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī brīdī, kad tiesā iesniegta prasība.

2. Uz šā panta 1. punktu attiecas 9., 10. un 12. panta noteikumi."

“13. pants

Piekritība, kuras pamatā ir bērna klātbūtne

1. Ja nevar noskaidrot bērna pastāvīgo dzīvesvietu un nevar noteikt piekritību, pamatojoties uz 12. pantu, piekritība ir tās dalībvalsts tiesām, kurā atrodas bērns.

2. Šā panta 1. punktu arī piemēro bēgļu bērniem vai bērniem, kas starptautiski pārvietoti viņu valstī notiekošo nemieru dēļ.”

“17. pants

Piekritības noskaidrošana

Ja kāda[s] dalībvalsts tiesā ir iesniegta prasība, kura saskaņā ar šo regulu nav tai piekritīga, bet kura saskaņā ar šo regulu ir piekritīga citas dalībvalsts tiesai, tā pēc savas iniciatīvas paziņo, ka tai nav piekritības.”

“20. pants

Pagaidu pasākumi, tai skaitā aizsardzības pasākumi

1. Steidzamos gadījumos šīs regulas noteikumi neliedz dalībvalsts tiesām noteikt tādus pagaidu pasākumus, ieskaitot drošības pasā-

kumus, attiecībā uz personām vai lietām minētajā dalībvalstī, kurus attiecīgajā dalībvalstī paredz likums, arī tad, ja saskaņā ar šo regulu lietas izskatīšana pēc būtības piekrīt citas dalībvalsts tiesai.

2. Pasākumus, kas minēti 1. punktā, pārtrauc piemērot brīdī, kad dalībvalsts tiesa, kurai saskaņā ar šo regulu ir piekritība pēc būtības, ir veikusi pasākumus, ko tā uzskata par atbilstošiem."

III — Fakti un prejudiciālie jautājumi

5. Atbilstoši aprakstam lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu pamata lietas fakti ir šādi:

6. *A* ir *C*, *D* un *E* māte. Sākotnēji viņa kopā ar bērniem un ar *F*, bērnu patēvu, dzīvoja Somijā. Viņu dzīvesvietas pašvaldībā bērni jau vienreiz tika nodoti valsts aprūpē patēva vardarbības dēļ. Šis pasākums vēlāk tika pārtraukts. 2001. gadā ģimene pārcēlās dzīvot uz Zviedriju. 2005. gada vasarā ģimene ieradās brīvdienās Somijā. Somijā ģimene dzīvoja dzīvojamā piekabē dažādos kempingos un pie radiniekiem. Bērni neapmeklēja skolu. 2005. gada 30. oktobrī *Y* pašvaldībā ģimene lūdza piešķirt maznodrošinātām ģimenēm paredzētu dzīvokli.

7. *Perusturvalautakunta* (Sociālo pamattiesību nodrošināšanas komiteja) 2005. gada 16. novembra lēmumos saskaņā ar *Lastensuojelulaki* (Bērnu tiesību aizsardzības likums) 18. pantu nodibināja tūlītēju aizbildnību pār *C*, *D* un *E* un ievietoja viņus aprūpes iestādē, jo bērni bija pamesti; aizbildnības mērķis bija arī noskaidrot viņu situāciju.

8. *A* un *F* lūdza atcelt lēmumus par bērnu tūlītēju nodošanu aizbildnībā. *Perusturvalautakunta* 2005. gada 15. decembra lēmumā šo lūgumu noraidīja un saskaņā ar *Lastensuojelulaki* 16. pantu bērnus pieņēma savā aizbildnībā un ievietoja aprūpes iestādē. Šos lēmumus *A* un *F* nesekmīgi apstrīdēja *Hallinto-oikeus* (Administratīvā tiesa).

9. *Korkein hallinto-oikeus*, kas izskata apelācijas sūdzību par *Hallinto-oikeus* nolēmumu, ar 2007. gada 22. novembra lēmumu iesniedza

Tiesai šādus [prejudiciālos] jautājumus par Kopienu tiesību interpretāciju:

"1. a) Vai Padomes 2003. gada 27. novembra Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu [..] ir piemērojama visu tāda lēmuma daļu izpildei, kāds pieņemts šajā lietā un kurā nodibināta tūlītēja aizbildnība pār bērnu un viņš nodots aprūpē ārpus ģimenes, ja šis lēmums ir ietverts vienā aktā, kas pieņemts, pamatojoties uz publisko tiesību normām par bērnu tiesību aizsardzību?

b) Vai arī Regula, ņemot vērā tās 1. panta 2. punkta d) apakšpunktu, ir piemērojama tikai lēmuma daļai, kas attiecas uz bērna nodošanu aprūpē ārpus ģimenes?

2. Kā Kopienu tiesību izpratnē ir jāinterpretē Regulas 8. panta 1. punktā un ar to saistītajā 13. panta 1. punktā lietotais jēdziens "pastāvīgā dzīvesvieta," it īpaši ņemot vērā situāciju, kad bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir vienā dalībvalstī, bet viņš atrodas citā dalībvalstī, kur viņam nav konkrētas dzīvesvietas?

3. a) Pieņemot, ka bērna pastāvīgā dzīvesvieta nav minētajā citā dalībvalstī, kādi ir nosacījumi steidzamu aizsardzības pasākumu veikšanai (aizbildnības nodibināšanai) saskaņā ar Regulas 20. panta 1. punktu minētajā dalībvalstī?

b) Vai Regulas 20. panta 1. punktā paredzētie aizsardzības pasākumi ir tikai tādi pasākumi, kurus var noteikt saskaņā ar valsts tiesību aktiem, un vai valsts tiesību normas, kurās regulēti minētie pasākumi, ir saistošas panta piemērošanā?

c) Vai pēc aizsardzības pasākuma noteikšanas lieta pēc tiesas iniciatīvas ir jānosūta kompetentās dalībvalsts tiesai?

4. Ja dalībvalsts tiesai vispār nav jurisdikcijas, vai tai lieta ir jāatzīst par nepieņemamu vai arī tā jānosūta otras dalībvalsts tiesai?"

10. Tiesvedībā Tiesā apsvērumus iesniedza Somijas, Vācijas, Grieķijas, Itālijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Eiropas Kopienu Komisija.

IV — Juridiskais vērtējums

A — *Par pirmo prejudiciālo jautājumu*

11. Pirmais jautājums būtībā ir identisks pirmajam prejudiciālajam jautājumam lietā C-435/06. Uz šo jautājumu 2007. gada 27. novembra spriedumā [4], kas tika pasludināts piecas dienas vēlāk par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemšanu, Tiesa ir sniegusi šādu atbildi:

"Padomes 2003. gada 27. novembra Regulas (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un nolēmumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu, kas grozīta ar Padomes 2004. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 2116/2004, 1. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens "civillietas" šīs tiesību normas nozīmē ir attiecināms uz vienu [vienotu] lēmumu, ar ko uzdod bērna tūlītēju nodošanu aprūpē un nodošanu no savas ģimenes audžuģimenē, ja šis lēmums ir pieņemts saistībā ar publiskajām tiesībām par bērnu aizsardzību."

12. Tāpat ir jāatbild uz pirmo prejudiciālo jautājumu izskatāmajā lietā.

B — *Par otro prejudiciālo jautājumu*

13. Ar otro prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa lūdz interpretēt bērna pastāvīgās dzīvesvietas jēdzienu, ar ko saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 8. panta 1. punktu ir saistīta attiecīgās dalībvalsts tiesu [5] jurisdikcija pār nolēmumiem lietās par vecāku atbildību. Šī interpretācija vienlaikus ietekmē tās dalībvalsts tiesu jurisdikciju, kurā atrodas bērns,

4 — Iepriekš 2. zemsvītras piezīmē minētais spriedums.

5 — Regulā Nr. 2201/2003 saskaņā ar 2. panta 1. punktu termins "tiesa" ietver visas dalībvalstu iestādes, kam ir jurisdikcija lietās, uz kurām, ievērojot 1. pantu, attiecas šīs regulas piemērošanas joma.

bet kurā viņam nav pastāvīgās dzīvesvietas. Proti, saskaņā ar Regulas 13. panta 1. punktu vienkārša klātbūtne jurisdikciju pamato tikai tad, ja nevar noskaidrot citu pastāvīgo dzīvesvietu.

14. Regulā nav definēts pastāvīgās dzīvesvietas jēdziens. No īpašības vārda "pastāvīgs" lietojuma var secināt tikai to, ka dzīvesvietai jābūt raksturīgai noteiktai stabilitātei vai regularitātei.

15. Tomēr definīcijas neesamība nebūt nenozīmē to — kā uzskata Apvienotās Karalistes valdība —, ka šo jēdzienu nedrīkst plaši juridiski interpretēt un ka tā jēga ir izsmelta vārdu parastajā nozīmē. Tieši pretēji — šī jēdziena nozīme jākonkretizē sīkāk, ņemot vērā tā jēgu un mērķi, kā arī tiesiskā regulējuma kontekstu. Apvienotās Karalistes valdībai gan jāpiekrīt tādā ziņā, ka interpretācijai jāatstāj pietiekama rīcības brīvība valsts tiesai, lai tā varētu ņemt vērā visus faktiskos apstākļus, kuriem ir nozīme noteiktā lietā.

1) Regulas Nr. 2201/2003 noteikumu par jurisdikciju pār nolēmumiem lietās par vecāku atbildību pamatdomas

16. Bērniem ir nepieciešama īpaša aizsardzība un aprūpe, ko nodrošina vecāki vai — ja viņi nepilda šos savus pienākumus — valsts, vai attiecīgi citas personas, kurām tiek nodotas aizbildnības tiesības. Ja ir nepieciešami tiesu nolēmumi, kas attiecas uz vecāku aprūpes tiesībām, pēc iespējas jāizvairās no ilgstošām tiesvedībām, lai iespējami mazāk ietekmētu bērnu attīstību.

17. Ja ir iesaistītas vairākas valstis, Regula Nr. 2201/2003 nepārprotami un pilnīgi garantē starptautiskas jurisdikcijas noteikšanu kā pirmo nosacījumu ātru tiesu nolēmumu pieņemšanai, ņemot vērā bērna intereses. Tādēļ, lai nodrošinātu jurisdikcijas noteikumu vienveidīgu interpretāciju un piemērošanu un izvairītos no jurisdikcijas konfliktiem, termini, kas šajā sakarā tiek lietoti Regulā, ir jāinterpretē autonomi, nevis valsts tiesību aktu kontekstā [6].

18. Kā īpaši tiek uzsvērts Regulas preambulas divpadsmitajā apsvērumā, vispirms jurisdikcija ir bērna pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts

6 — Šajā sakarā skat. iepriekš 2. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *C*, 46. un 47. punkts.

tiesām. Ņemot vērā ģeogrāfisko tuvumu, šīs tiesas kopumā vislabāk spēj novērtēt, kas atbilst bērna interesēm.

19. Ievērojot šo mērķi, jāinterpretē pastāvīgās dzīvesvietas jēdziens, kuram ir galvenā nozīme, lai pamatotu Regulas Nr. 2201/2003 8. pantā paredzēto vispārējo jurisdikciju, kā arī citas tieši vai netieši ar to saistītas jurisdikcijas (9., 10. un 13. pants).

20. Pastāvīgā dzīvesvieta jānošķir no vienkāršas klātbūtnes. Tomēr arī bērna klātbūtne kādā dalībvalstī pamato ģeogrāfisko tuvumu šīs dalībvalsts tiesām. Taču šai saiknei nav raksturīga tāda pati kvalitāte kā pastāvīgajai dzīvesvietai. Līdz ar to Regulas Nr. 2201/2003 13. pantā tās dalībvalsts tiesām, kurā atrodas bērns, ir tikai atlikusī jurisdikcija, kas izbeidzas, ja var noskaidrot pastāvīgo dzīvesvietu citā valstī.

21. Lai norobežotu Regulas 8. un 13. pantā raksturotās jurisdikcijas, jāizstrādā kritēriji, kas bērna uzturēšanās vietai piešķir "pastāvīgas" dzīvesvietas kvalitāti un nošķir to no mazāk nostiprinātās klātbūtnes.

2) Regulas Nr. 2201/2003 saikne ar daudzpusējām konvencijām

22. Regulas Nr. 2201/2003 pieņemšanas laikā jau bija noslēgtas vairākas daudzpusējas konvencijas, kas attiecas uz daudzām vai visām dalībvalstīm un kurās ir regulēta jurisdikcija pār nolēmumiem lietās par aprūpes tiesībām. Attiecībās starp dalībvalstīm Regula daļēji ir aizstājusi šo konvenciju normas, un daļēji tā darbojas līdztekus daudzpusējiem nolīgumiem.

23. Tomēr konvencijas ir būtisks pamats Regulas rašanās vēstures kontekstā. Turklāt konsekventi jānorobežo attiecīgo instrumentu piemērošanas jomas. Tā priekšnoteikums ir pastāvīgās dzīvesvietas jēdziena vienveidīga izpratne, jo ar šo jēdzienu ir saistītas gan konvenciju, gan Regulas tiesību normas.

24. Satura ziņā šajā jomā Regula Nr. 2201/2003 galvenokārt orientējas pēc 1996. gada 19. oktobra Hāgas Konvencijas par piekritību, piemērojamām tiesībām, atzīšanu, izpildi un sadarbību sakarā ar vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem [7] (turpmāk tekstā — "1996. gada Hāgas konvencija") [8]. 1996. gada Hāgas konvencijas 5. panta 1. punktā, tāpat kā Regulas 8. panta 1. punktā, ir noteikts, ka vispirms jurisdikcija ir tās valsts tiesām, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta (*résidence habituelle*).

25. Saskaņā ar Regulas 61. panta a) punktu Regula aizstāj 1996. gada Hāgas konvenciju, ja attiecīgā bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir kādas dalībvalsts teritorijā. Tam atbilst 1996. gada Hāgas konvencijas 52. panta 2. un 4. punkts, atļaujot dalībvalstīm piemērot Kopienu tiesību noteikumus par jurisdikciju lietās, kas attiecas uz bērniem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir Kopienā.

26. Kā pareizi uzsver Somijas, Vācijas, Grieķijas un Apvienotās Karalistes valdības, pastāvīgās dzīvesvietas jēdziens jāinterpretē vienveidīgi, lai konsekventi norobežotu 1996. gada Hāgas konvencijas un Regulas piemērošanas jomas un izvairītos no dalībvalstu tiesu un 1996. gada Hāgas konvencijai pievienojušos citu valstu tiesu jurisdikcijas konfliktiem [9].

27. Vēl jāpiemin trīs citas konvencijas, kuru saikne ar Regulu Nr. 2201/2003 ir regulēta tās 60. pantā:

— 1961. gada 5. oktobra Hāgas Konvencija par iestāžu pilnvarām un tiesību aktiem, kas piemērojami attiecībā uz nepilngadīgo aizsardzību (turpmāk tekstā — "1961. gada Hāgas konvencija") [10] (60. panta a) punkts),

7 — Ar Padomes 2008. gada 5. jūnija lēmumu 2008/431/EK (OV L 151, 36. lpp.) dalībvalstis, kuras vēl nav pievienojušās Konvencijai, tiek pilnvarotas Eiropas Kopienas interesēs ratificēt to vai tai pievienoties. Konvencijas teksts ir pievienots Lēmumam 2008/431/EK (OV L 151, 39. lpp.).

8 — Padomes regulas par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību, par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 44/2001 attiecībā uz uzturēšanas lietām projekts (COM (2002) 222, galīgā redakcija/2). Skat. arī manus 2007. gada 20. septembra secinājumus lietā C-435/06 *C* (2007. gada 27. novembra spriedums, Krājums, I-10141. lpp., 49. punkts).

9 — Par piemērošanas jomas normām skat. iepriekš. 8. zemsvītras piezīmē minētos secinājumus lietā *C*, 50. punkts.

10 — *Actes et documents de la Neuvième session de la Conférence de La Haye de droit international privé (1960).* IV sējums. Tulkojums vācu valodā ir publicēts Vācijas *BGBl.* 1971, II daļa, 219. lpp. (var apskatīt tīmekļa vietnē: *http://www.hcch.net/upload/text10_de.pdf*).

— 1980. gada 20. maija Eiropas Konvencija par lēmumu atzīšanu un izpildīšanu bērnu aizgādnības un bērnu aizgādnības atjaunošanas lietās (turpmāk tekstā — "1980. gada Eiropas konvencija") [11] (60. panta d) punkts) un

— 1980. gada 25. oktobra Hāgas Konvencija par bērna starptautiskas nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem (turpmāk tekstā — "1980. gada Hāgas konvencija") [12] (60. panta e) punkts).

28. Saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 60. pantu dalībvalstu attiecībās Regula aizstāj minētās konvencijas, ciktāl tās attiecas uz jautājumiem, ko reglamentē šī regula.

29. 1961. gada Hāgas konvencija ir sākotnējā redakcija, uz kuras pamata tika izstrādāta 1996. gada Hāgas konvencija [13]. Turklāt jau 1961. gada Hāgas konvencijā pastāvīgā dzīvesvieta tika noteikta par jurisdikcijas piesaistes faktoru. Arī 1980. gada Eiropas konvencijā, tāpat kā 1980. gada Hāgas konvencijā, attiecībā uz aizvestu bērnu atpakaļatdošanu piesaistes faktors ir pastāvīgā dzīvesvieta.

30. Regulas Nr. 2201/2003 11. pants īpašā veidā pievienojas 1980. gada Hāgas konvencijai un tajā ir pārņemts tās virziens, kā Tiesa to nesen ir uzsvērusi spriedumā lietā *Rinau* [14]. Abu regulējumu mērķis ir nekavējoties panākt aizvestu bērnu atpakaļatdošanu valstī, kurā

11 — Var apskatīt tīmekļa vietnē: *http://www.conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/105.htm*. Tulkojums vācu valodā ir publicēts Vācijas *BGBl*. 1990, II daļa, 220. lpp.

12 — *Actes et documents de la Quatorzième session de la Conférence de La Haye de droit international privé (1980)*. III sējums, 413. un turpmākās lpp. (var apskatīt tīmekļa vietnē: *http://hcch.e-vision.nl/index_fr.php?act=conventions.pdf&cid=24*). Tulkojums vācu valodā ir publicēts *Bundesgesetzblatt* 1990, II daļa, 207. lpp.

13 — Skat. *P. Lagarde* skaidrojošo ziņojumu par 1996. gada Hāgas konvenciju, *Actes et documents de la Dix-huitième session de la Conférence de La Haye de droit international privé (1996)*, II sējums, 534. un 538. lpp., 1. punkts (var apskatīt tīmekļa vietnē: *http://hcch.e-vision.nl/upload/expl34.pdf*).

14 — Skat. 2008. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-195/08 PPU *Rinau* (Krājums, I-5271. lpp., 49. un 62. punkts).

bija viņu pastāvīgā dzīvesvieta pirms nelikumīgās aizvešanas. Šī saskaņotība arī nozīmē to, ka ir nepieciešama vienveidīga izpratne par pastāvīgās dzīvesvietas jēdzienu.

3) Tiesas judikatūras nozīme saistībā ar pastāvīgās dzīvesvietas jēdzienu civildienesta tiesībās un sociālajās tiesībās

32. Komisijas ierosinātajā interpretācijā ir nedaudz atšķirīgi akcenti. Attiecībā uz pastāvīgās dzīvesvietas definīciju Komisija norāda uz apsvērumiem, kas tika izklāstīti, saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību K.3 pantu izstrādājot Konvenciju par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās [17].

31. Attiecīgās daudzpusējās konvencijas apzināti atsakās definēt pastāvīgo dzīvesvietu un ļauj to precizēt tiesām, izvērtējot noteiktas lietas faktus [15]. Kā uzsver valdības, kas iestājušās lietā, konvenciju pamatā ir izpratne, ka galvenā nozīme ir attiecīgā bērna patiesajam interešu centram, kas jānoskaidro, ievērojot visus būtiskos apstākļus, un jānorobežo no juridiski nostiprinātā domicila jēdziena [16].

33. Skaidrojošajā ziņojumā par šo konvenciju (*Borrás-Bericht*, turpmāk tekstā — "Borrā ziņojums") ir norādīts, ka ir pieņemts lēmums nedefinēt pastāvīgās dzīvesvietas jēdzienu. Tomēr ir ņemts vērā apstāklis, ka citās tiesību jomās pastāvīgās dzīvesvietas jēdzienu Tiesa ir definējusi šādi: "vieta, kuru ieinteresētā persona ar nodomu piešķirt tai nemainīgu raksturu ir noteikusi par savu

15 — Skat. iepriekš 8. zemsvītras piezīmē minēto Komisijas projektu, 9. lpp. *P. Lagarde* norāda, ka priekšlikums 1996. gada Hāgas konvencijā ietvert pastāvīgās dzīvesvietas definīciju tika noraidīts, lai neietekmētu esošo konvenciju piemērošanu, jo tajās arī tika lietots šis jēdziens (iepriekš 13. zemsvītras piezīmē minētā skaidrojošā ziņojuma par 1996. gada Hāgas konvenciju 40. punkts, 552. lpp.).

16 — Par 1961. gada Hāgas konvenciju skat. *W. de Steiger* skaidrojošo ziņojumu, *Actes et documents de la Neuvième session de la Conférence de La Haye de droit international privé (1960)*, IV sējums, 219., 225. un nākamā lpp. (var apskatīt tīmekļa vietnē: *http://hcch.e-vision.nl/upload/expl10f.pdf*).
Par 1980. gada Hāgas konvenciju skat. *E. Pérez-Vera* skaidrojošo ziņojumu, *Actes et documents de la Quatorzième session de la Conférence de La Haye de droit international privé (1980)*, III sējums, 426. un 445. lpp., 66. punkts (var apskatīt tīmekļa vietnē: *http://hcch.e-vision.nl/upload/expl28.pdf*). 1980. gada Hāgas konvencijai pievienojušos valstu tiesu attiecīgā judikatūra ir pieejama *INCADAT* datubāzē (*http://www.incadat.com/index.cfm*).
Par 1980. gada Eiropas konvenciju skat.skaidrojošā ziņojuma 15. punktu (var apskatīt tīmekļa vietnē:*http://www.conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/HTML/105.htm*), kurā ir norāde uz Eiropas Padomes Ministru komitejas 1971. gada 18. janvāra Rezolūciju (72) 1 "On the Standardisation of the Legal Concepts of Domicile and Residence" (var apskatīt tīmekļa vietnē: *https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=587935&SecMode=1&DocId=642796&Usage=2*).

17 — OV 1998, C 221, 2. lpp. Lai gan Konvencija nav stājusies spēkā, tās tekstu var uzskatīt par Regulas Nr. 2201/2003 priekšteci. Tās noteikumi lielā mērā tika pārņemti Padomes 2000. gada 29. maija Regulā (EK) Nr. 1347/2000 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par abu laulāto vecāku atbildību par bērniem (OV L 160, 19. lpp.), kas tika aizstāta ar Regulu Nr. 2201/2003.

stabilo vai pastāvīgo interešu centru. Lai noteiktu pastāvīgo dzīvesvietu, ir jāņem vērā visi to veidojošie elementi un it īpaši ieinteresētās personas patiesā uzturēšanās vieta" [18].

34. Tomēr Somijas un Vācijas pārstāves, kā arī Apvienotās Karalistes pārstāvis tiesas sēdē pamatoti iebilda pret šīs definīcijas izmantošanu, lai precizētu bērna pastāvīgo dzīvesvietu Regulas Nr. 2201/2003 nozīmē.

35. Minētā judikatūra attiecas uz īpašu civildienesta tiesību jautājumu, proti, ekspatriācijas pabalsta piešķiršanas nosacījumiem. Šis pabalsts Eiropas Kopienas darbiniekam pienākas tikai tad, ja iecelšanas amatā dēļ viņš pārceļ savu pastāvīgo dzīvesvietu uz darbavietas valsti, nevis tad, ja viņš tajā ir dzīvojis jau pirms tam.

36. Lai gan šim civildienesta tiesību fonam nav nekādas saiknes ar šeit izskatāmo ģimenes tiesību kontekstu, arī satura ziņā minētā definīcija nav piemērota. Proti, tajā ir pārāk uzsvērts ieinteresētās personas nodoms. Tas ir iespējams, ja runa ir par pieaugušiem cilvēkiem. Tā nebūt ne nejauši saistībā ar jurisdikciju laulības šķiršanas lietās uz iepriekš minēto judikatūru ir norādīts arī Borrā ziņojumā. Katrā ziņā maziem bērniem galvenā nozīme ir nevis pašu gribai, bet gan vecāku gribai, jo vecākiem kā daļa no aizbildnības tiesībām ir arī tiesības noteikt bērna dzīvesvietu. Turklāt, iespējams, tieši strīdos par aizbildnības tiesībām saduras aizbildņu priekšstati par to, kur bērnam ir jādzīvo. Līdz ar to tēva un/vai mātes nodoms ar bērnu apmesties dzīvot noteiktā vietā var būt tikai norāde par šī bērna pastāvīgo dzīvesvietu, nevis nosacījums, kam vienīgajam ir galvenā nozīme.

37. Jāpiekrīt Apvienotās Karalistes valdībai arī par to, ka uz Regulu Nr. 2201/2003 nevajadzētu attiecināt arī dzīvesvietas definīciju, kuru Tiesa ir izstrādājusi, interpretējot sociālo tiesību aktus [19], jo attiecīgajiem tiesiskajiem regulējumiem ir pavisam atšķirīgi mērķi. Tiesību aktu par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu migrējošiem darba ņēmējiem mērķis ir norobežot jurisdikciju attiecībā uz noteiktu pabalstu piešķiršanu dzīvesvietas valstī un darbavietas valstī.

18 — *A. Borrás* skaidrojošais ziņojums par Konvenciju par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās, kas izstrādāta, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību K.3 pantu (OV 1998, C 221, 27. lpp., 32. punkts). Citētais fragments tostarp ir atrodams 1994. gada 15. septembra spriedumā lietā C-452/93 P *Magdalena Fernández*/Komisija (*Recueil*, I-4295. lpp., 22. punkts) un vēlāk ir pārņemts Pirmās instances tiesas pastāvīgajā judikatūrā (skat., piemēram, Pirmās instances tiesas 2005. gada 25. oktobra spriedumu lietā T-298/02 *Herrero Romeu*/Komisija (Krājums, II-4599. lpp., 51. punkts).

19 — Skat. 1977. gada 17. februāra spriedumu lietā 76/76 *Di Paolo* (*Recueil*, 315. lpp., 17.–22. punkts), 1992. gada 8. jūlija spriedumu lietā C-102/91 *Knoch* (*Recueil*, I-4341. lpp., 21.–23. punkts), 1999. gada 25. februāra spriedumu lietā C-90/97 *Swaddling* (*Recueil*, I-1075. lpp., 29. un 30. punkts) un 2004. gada 11. novembra spriedumu lietā C-372/02 *Adanez-Vega* (Krājums, I-10761. lpp., 37. punkts).

Turklāt — atšķirībā no jurisdikcijas pār nolēmumiem lietās par aprūpes tiesībām — priekšplānā ir nevis ieinteresētās personas intereses, bet gan maksājumu sloga sadalīšana starp dalībvalstīm.

4) Sekas, kas rodas, interpretējot pastāvīgās dzīvesvietas jēdzienu Regulas Nr. 2201/2003 nozīmē

38. Līdz ar to, ņemot vērā Regulas Nr. 2201/2003 un attiecīgo daudzpusējo konvenciju tekstu un mērķus, Regulas 8. panta 1. punktā minētās pastāvīgās dzīvesvietas jēdziens jāsaprot tādējādi, ka tā ir vieta, kur ir bērna patieso interešu centrs.

39. Lai noskaidrotu patieso interešu centru, iesniedzējtiesai jāņem vērā visi aspekti, kas bija "brīdī, kad tiesā iesniegta prasība." Tomēr nav skaidrs, kas izskatāmajā lietā, kad iestāde acīmredzami ir rīkojusies pēc savas iniciatīvas, ir jāuzskata par prasības celšanas brīdi [20]. Par noteicošo rīcību it īpaši varētu uzskatīt 2005. gada 16. novembra lēmumu par aizbildnības nodibināšanu, jo ar šo pasākumu iestādes pirmoreiz rīkojās ar ārēju ietekmi [21].

40. Lai noskaidrotu pastāvīgo dzīvesvietu, šajā lietā vispirms var būt nozīme uzturēšanās ilgumam un regularitātei, kā arī bērna ģimenes un sociālajai integrācijai.

— Uzturēšanās ilgums un regularitāte

41. Lai pastāvīgo dzīvesvietu norobežotu no vienkāršas pagaidu klātbūtnes, parasti jābūt tā, ka uzturēšanās ilgst noteiktu laiku. Šajā sakarā Regulā Nr. 2201/2003 nav norādes par noteiktu laiku. Drīzāk no konkrētas lietas apstākļiem ir atkarīgs, kad dzīvesvietai ir raksturīga nepieciešamā stabilitāte. It īpaši nozīme var būt bērna vecumam un turpmāk raksturotajiem ģimenes un sociālajiem apstākļiem.

42. Turklāt uzturēšanās laikam nav jābūt nepārtrauktam. Tā pastāvīgās dzīvesvietas

20 — Par tiesvedības sākšanas jēdzienu Regulas Nr. 2201/2003 64. panta 2. punkta nozīmē skat. iepriekš 8. zemsvītras piezīmē minētos secinājumus lietā *C*, 67. un 68. punkts.

21 — Attiecībā uz tiesvedības sākšanu Regulas Nr. 2201/2003 64. panta 2. punkta nozīmē šķiet, ka Tiesa orientējas pat pēc agrāka brīža, proti, iestādes iekšējās procedūras uzsākšanas (skat. iepriekš 2. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *C*, 72. punkts).

saglabāšanos neietekmē bērna īslaicīga prombūtne, piemēram, brīvdienās. Tomēr vairs nevar runāt par pastāvīgu dzīvesvietu, ja, ņemot vērā faktiskos apstākļus, nav paredzama atgriešanās sākotnējā dzīvesvietā.

43. Likumīgas pārcelšanās gadījumā arī pēc ļoti īsa laika par pastāvīgo dzīvesvietu var uzskatīt jauno dzīvesvietu citā valstī. Par to norāda Regulas Nr. 2201/2003 9. panta 1. punkts. Saskaņā ar šo tiesību normu bērna iepriekšējās dzīvesvietas dalībvalsts tiesām, atkāpjoties no 8. panta, saglabājas jurisdikcija trīs mēnešus pēc pārvietošanās, lai varētu labot tādu spriedumu par saskarsmes tiesībām, kas izdots šajā dalībvalstī, pirms bērns pārvietojās uz citu valsti, ja persona, kam atbilstoši spriedumam par saskarsmes tiesībām ir saskarsmes tiesības, turpina pastāvīgi dzīvot bērna iepriekšējās pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī. Tātad šī noteikuma pamatā ir doma, ka jau līdz triju mēnešu termiņa beigām pastāvīgā dzīvesvieta var būt jaunajā vietā, līdz ar to ir nepieciešams no 8. panta atšķirīgs jurisdikcijas regulējums par labu iepriekšējās pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesām.

44. Tomēr 9. panta 1. punkts attiecas tikai uz ļoti īpašu situāciju. Pārējos gadījumos, ja tiek mainīta dzīvesvieta, jāņem vērā visi apstākļi noteiktā lietā. Par pastāvīgās dzīvesvietas maiņu it īpaši var liecināt attiecīgs saskaņots vecāku nodoms kopā ar bērnu ilgstoši apmesties dzīvot citā valstī. Vecāku griba var izpausties, piemēram, tādos noteiktos ārējos apstākļos kā mājokļa iegāde vai noīrēšana citā valstī, reģistrācija iestādēs, darba attiecību izveidošana un bērna pieteikšana bērnudārzā vai skolā. Savukārt līdzšinējās dzīvesvietas valstī par to liecina atteikšanās no līdzšinējā mājokļa un darbavietas, kā arī paziņošana iestādēm par pastāvīgās dzīvesvietas izbeigšanu šajā valstī.

45. Turklāt izņēmuma gadījumos ir iespējams arī tas, ka pārejas posmā līdzšinējās dzīvesvietas valstī pastāvīgās dzīvesvietas vairs nav, bet jaunās dzīvesvietas valstī vēl nav nostiprināts pastāvīgās dzīvesvietas statuss. Tieši šādā gadījumā Regulas Nr. 2201/2003 13. pantā tās dalībvalsts tiesām, kurā atrodas bērns, ir paredzēta atlikusī jurisdikcija.

46. Bērna aizvešanas gadījumā 10. pantā ar noteiktiem nosacījumiem ir paredzēta tās valsts tiesu jurisdikcijas saglabāšanās, kurā pirms aizvešanas bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta. Tomēr aizvešana neizslēdz to, ka pastāvīgā dzīvesvieta pārvietojas uz valsti, uz kuru bērns ir aizvests. Šajā gadījumā jurisdikcijas maiņa nekavējoties var notikt ar visu personu un kompetento iestāžu, kurām ir

uzraudzības [aizbildnības] tiesības, piekrišanu (10. panta a) punkts). Pretējā gadījumā jurisdikcija var mainīties tikai tad, ja bērns vismaz vienu gadu ir dzīvojis citā dalībvalstī (10. panta b) punkts). Taču viens pats gada termiņš arī šeit nav noteicošais. Tieši pretēji — jurisdikcijas maiņa ir atkarīga no 10. panta b) punkta i)–iv) apakšpunktā minētajiem nosacījumiem.

— Bērna ģimenes un sociālā situācija

47. Stabilitāte, ar ko pastāvīgā dzīvesvieta atšķiras no vienkāršas klātbūtnes, ir atkarīga arī no bērna ģimenes un sociālās integrācijas. Tas vispārīgi ir jānovērtē iesniedzējtiesai, ņemot vērā visus faktorus, kuriem atkarībā no bērna vecuma var būt dažāda nozīme.

48. Turklāt ģimenes situāciju galvenokārt veido personas, ar kurām bērns dzīvo kopā vai regulāri kontaktējas, tātad vecāki, brāļi/māsas, vecvecāki vai citi tuvi radinieki. Attiecībā uz sociālo integrāciju nozīme ir, piemēram, tādiem faktoriem kā skolas apmeklēšana, draugi, brīvā laika aktivitātes un vispirms jau arī valodas zināšanas.

49. Nevēloties apsteigt visu apstākļu vispārīgu novērtējumu, kas jāveic iesniedzējtiesai, jāsecina, ka izskatāmajā lietā virkne punktu neliecina par to, ka 2005. gada novembrī bērnu *C*, *D* un *E* pastāvīgā dzīvesvieta jau bija Somijā. Sākotnēji bija ieplānotas tikai brīvdienas, kas varētu liecināt par pastāvīgās dzīvesvietas saglabāšanos Zviedrijā. Turklāt varētu uzskatīt, ka pārvietošanās no viena kempinga uz otru principā izslēdz to, ka bērni varēja izveidot ilgstošas sociālās attiecības ar citiem cilvēkiem, nevis ar māti un patēvu. Negatīvi vērtējams tas, ka viņi neapmeklēja skolu.

50. No otras puses, jāņem vērā tas, ka bērni zināja vismaz vienu no Somijas oficiālajām valodām. Turklāt novembrī vecāki varētu atteikties no sava sākotnējā nodoma pavadīt Somijā tikai brīvdienas. Par to liecina arī tas, ka 2005. gada oktobrī ģimene vēlējās iegūt maznodrošinātām ģimenēm paredzētu dzīvokli Somijā.

51. Tomēr, ja Somijas tiesas secinātu, ka attiecīgajā brīdī *C*, *D* un *E* Somijā nebija pastāvīgās dzīvesvietas un līdz ar to saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 8. panta 1. punktu šajā valstī jurisdikcijas nav, Somijas tiesu jurisdikcija varētu izrietēt no 13. panta. Tā nosacījums ir, ka, ņemot vērā aprakstītos kritērijus, nevar noskaidrot citu pastāvīgo dzīvesvietu — it īpaši Zviedrijā.

52. Līdz ar to uz otro prejudiciālo jautājumu jāatbild šādi: bērna pastāvīgā dzīvesvieta Regulas Nr. 2201/2003 8. panta 1. punkta nozīmē ir vieta, kurā, vispārīgi novērtējot visus būtiskos patiesos apstākļus, it īpaši uzturēšanās ilgumu un regularitāti, kā arī ģimenes un sociālo integrāciju, bērnam ir viņa interešu centrs. Tikai tad, ja nevar noskaidrot pastāvīgo dzīvesvietu šajā nozīmē un jurisdikciju nevar pamatot arī ar 12. pantu [22], saskaņā ar Regulas 13. panta 1. punktu jurisdikcija ir tās dalībvalsts tiesām, kurā atrodas bērns.

ja, ņemot vērā atbildes uz otro prejudiciālo jautājumu, iesniedzējtiesa secina, ka Somijas tiesām nav jurisdikcijas jau saskaņā ar Regulas 8. vai 13. pantu.

1) Par 3.a) jautājumu

C — *Par trešo prejudiciālo jautājumu*

53. Trešais prejudiciālais jautājums, ko veido trīs apakšjautājumi, ir par Regulas Nr. 2201/2003 20. pantu. Šī tiesību norma paredz, ka steidzamos gadījumos dalībvalsts tiesas var noteikt tādus pagaidu pasākumus, ieskaitot drošības pasākumus, kurus attiecīgajā valstī paredz likums, arī tad, ja saskaņā ar šo regulu lietas izskatīšana pēc būtības ietilpst citas dalībvalsts tiesas jurisdikcijā.

55. Ar šo jautājumu tiesa lūdz noteikt nosacījumus, lai saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 20. panta 1. punktu veiktu pagaidu pasākumus, kas attiecas uz vecāku atbildību, it īpaši, lai nodibinātu tūlītēju aizbildnību pār bērnu.

54. Tātad izskatāmajā lietā par šīs tiesību normas interpretāciju runa var būt tikai tad,

56. Tomēr, interpretējot 20. panta 1. punktu, jāņem vērā, ka šajā tiesību normā ir piešķirtas tiesības rīkoties tām tiesām, kuru jurisdikcijā saskaņā ar Regulu neietilpst lietas izskatīšana pēc būtības, un tāpēc saskaņā ar Regulas 17. pantu tām jāpaziņo par jurisdikcijas neesamību. Līdz ar to 20. panta 1. punkts ir jāinterpretē šauri. Tanī pat laikā steidzamos gadījumos tiesām jābūt iespējai veikt visus pasākumus, kas nepieciešami bērna interesēs.

22 — Tomēr 12. panta priekšroka pār 13. pantu rada problēmas (skat. Rauscher, Th., *Europäisches Zivilprozessrecht*, I sējums, 2. izdevums, Rauscher, Th. (izdevējs), München, 2006, 13. pants, 5. punkts).

57. Tomēr no minētās tiesību normas formulējuma, pirmkārt, izriet tas, ka pasākumiem jāattiecas tikai uz bērniem, kuri atrodas attiecīgās tiesas dalībvalstī. Citiem vārdiem sakot, uzturēšanās vietas valsts tiesa, ņemot vērā ģeogrāfisko tuvumu, var novērtēt, vai un, ja nepieciešams, kādi steidzami pasākumi ir jāveic. Turklāt tā var parūpēties par pasākumu īstenošanu. No šāda viedokļa ir izpildīti 20. panta 1. punktā minētie nosacījumi. Izskatāmās lietas kontekstā nav jāizvērtē juridiskajā literatūrā strīdīgais jautājums par to, vai 20. pantā ir piešķirta jurisdikcija steidzamu pasākumu noteikšanai vai tikai ir sniegta norāde par jurisdikciju atbilstoši *lex fori* [23]. Tas tāpēc, ka arī saskaņā ar valsts tiesību aktiem Somijas tiesas acīmredzami bija tiesīgas nodibināt tūlītēju aizbildnību atbilstoši *Lastensuojelulaki* 18. pantam.

58. Otrkārt, jābūt *steidzamam gadījumam*. Steidzamība vienmēr ir tad, ja attiecīgās tiesas skatījumā bērna uzturēšanās vietas valstī nekavējoties jārīkojas, lai nodrošinātu bērna intereses.

59. Turklāt Regulas 20. panta 1. punktā paredzēto steidzamības kritēriju nevar aplūkot nošķirti no šī panta 2. punkta. Saskaņā ar 20. panta 2. punktu pagaidu pasākumus pārtrauc piemērot brīdī, kad tiesa, kurai ir jurisdikcija izskatīt lietu pēc būtības, ir veikusi pasākumus, ko tā uzskata par atbilstošiem. Līdz ar to, kā uzsver Apvienotās Karalistes valdība, 20. pantā ir nodrošināta pilnīga jurisdikcija, turklāt tiesa, kurai ir jurisdikcija izskatīt lietu pēc būtības, katrā laikā lietu var pārņemt pie sevis. Tādējādi, kā pareizi norāda Vācijas valdība, nav riska, ka pārāk plašas steidzamības jēdziena interpretācijas dēļ zudīs Regulā paredzētā jurisdikcijas sistēma saskaņā ar 20. panta 1. punktu.

60. Treškārt, 20. panta 1. punktā ir atļauti tikai *pagaidu* pasākumi. Galīgā lēmuma pieņemšanas tiesības saglabājas tiesai, kurai ir jurisdikcija izskatīt lietu pēc būtības. Tomēr 20. pantā nav paredzēts noteikts laika ierobežojums, cik ilgi var turpināties pagaidu pasākumi. Ja tiesa, kas ir noteikusi pagaidu pasākumu, pati nav noteikusi tā termiņu vai pārtraukusi šo pasākumu, saskaņā ar 20. panta 2. punktu tas paliek spēkā, kamēr nav rīkojusies tiesa, kurai ir jurisdikcija izskatīt lietu pēc būtības.

61. Tomēr saistībā ar trešo apakšjautājumu Komisija norāda uz judikatūru par Briseles

23 — Par diskusijas attīstību skat. Andrae, M., Zur Abgrenzung des räumlichen Anwendungsbereichs von KSÜ und autonomem IZPR/IPR, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts — IPRax*, 2006, 82., 85. un turpmākās lpp.

Konvencijas 24. pantu, kuram atbilst Regulas Nr. 44/2001 [24] 31. pants. Saskaņā ar to pagaidu pasākumi atbilstoši šiem noteikumiem ir paredzēti, lai saglabātu faktisko vai juridisko situāciju, lai nodrošinātu tiesības, kuru atzīšanu parasti lūdz tiesai, kurai ir jurisdikcija izskatīt lietu pēc būtības [25]. Tiesai principā uz atļauju jāattiecina visi nosacījumi, kuri garantē noteiktā pasākuma pagaidu vai drošības raksturu [26].

62. Ja, iespējams, nav Zviedrijas tiesu, kurām ir jurisdikcija izskatīt lietu pēc būtības, rastos risks, ka *Perusturvalautakunta* 2005. gada 15. decembrī nodibinātā aizbildnība un izvietošana ārpus ģimenes — pretēji šai judikatūrai — var turpināties līdz pat bērnu pilngadībai. Tā kā Regulā nav paredzēta lietas nosūtīšana kompetentajai tiesai (skat. 3.c) jautājumu), pēc pagaidu pasākumu beigām varētu izveidoties nepilnīgs aprūpes regulējums, kas neatbilst Regulas mērķiem.

63. Šajā sakarā, pirmkārt, jāatzīmē, ka ir šaubas par judikatūras, kas attiecas uz pagaidu pasākumiem saskaņā ar Briseles Konvenciju, piemērošanu izskatāmās lietas kontekstā. Šajā konvencijā vai attiecīgi Regulā Nr. 44/2001 pagaidu pasākumi civillietā vai komerclietā ir paredzēti, lai nodrošinātu prasības pieteikuma iesniedzēja tiesības, un šajā nolūkā tie īslaicīgi iejaucas atbildētāja tiesībās. Tāpēc attiecīgajiem pagaidu pasākumiem, ko īsteno tiesa, kurai nav jurisdikcijas izskatīt lietu pēc būtības, jāietver tikai tas, kas ir obligāti nepieciešams.

64. Turpretī Regulas Nr. 2201/2003 20. panta 1. punktā minēto pasākumu gadījumā galvenā nozīme ir bērna interesēm, jo bērns nespēj tās pats īstenot. Lai gan aizsardzības pasākumi ierobežo vecāku aizbildnības tiesības, viņi tomēr var vērsties kompetentajā tiesā un, ja nepieciešams, tādā veidā izraisīt 20. panta 2. punktā paredzēto pagaidu pasākumu pārtraukšanu. Šajā aspektā ir būtiska atšķirība no Briseles Konvencijas 24. panta un Regulas Nr. 44/2001 31. panta, kuros nav līdzvērtīga noteikuma.

65. Otrkārt, jāpiekrīt Komisijai, ka laikā, kad Somijas iestādes bija noteikušas aizbildnību un izvietošanu ārpus ģimenes, bērnu pastāvīgā dzīvesvieta varēja pārvietoties uz Somiju. Līdz ar to saskaņā ar Regulas 8. panta

24 — Padomes 2000. gada 22. decembra Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.).

25 — 1992. gada 26. marta spriedums lietā C-261/90 *Reichert* un *Kockler* (*Recueil*, I-2149. lpp., 34. punkts), 1998. gada 17. novembra spriedums lietā C-391/95 *Van Uden* (*Recueil*, I-7091. lpp., 37. punkts) un 2005. gada 28. aprīļa spriedums lietā C-104/03 *St. Paul Dairy Industries* (Krājums, I-3481. lpp., 13. punkts).

26 — 1980. gada 21. maija spriedums lietā 125/79 *Denilauler* (*Recueil*, 1553. lpp., 15. punkts), iepriekš 25. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Van Uden*, 38. punkts, un iepriekš 25. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *St. Paul Dairy Industries*, 14. punkts.

1. punktu Somijas tiesām būtu jurisdikcija pēc tam uzsākt jaunu tiesvedību, lai izskatītu lietu pēc būtības. Katrā ziņā daudz kas liecina par to, ka Zviedrijā vairs nav pastāvīgās dzīvesvietas, jo ģimene jau ilgāku laiku ir izbraukusi no Zviedrijas, vēlas uzturēties Somijā ne tikai brīvdienās un arī objektīvi faktiskie apstākļi atgriešanos atpakaļ uz Zviedriju padara maz ticamu. Līdz ar to, ja Somijā vēl nav izveidota pastāvīgā dzīvesvieta, saskaņā ar 13. pantu Somijas tiesām varētu būt jurisdikcija uzsākt jaunu tiesvedību. Tādēļ nav jābaidās no "nepilnīga jurisdikcijas regulējuma".

2) Par 3.b) jautājumu

66. Ar otro apakšjautājumu iesniedzējtiesa vēlas zināt, vai Regulas 20. panta 1. punktā paredzētie aizsardzības pasākumi ir tikai tādi pasākumi, kurus var noteikt saskaņā ar valsts tiesību aktiem, un vai valsts tiesību normas, kurās regulēti minētie pasākumi, ir saistošas panta piemērošanā.

67. No minētās tiesību normas formulējuma izriet, ka ir atļauts noteikt tādus pagaidu pasākumus, kas ir paredzēti valsts tiesību aktos. Neņemot vērā tikko atbildē uz 3.a) jautājumu minētos nosacījumus, Regulas 20. pantā nav paredzētas citas prasības, kas reglamentē piemērojamās valsts tiesību normas [27].

68. Turklāt jāņem vērā tas, ka pagaidu pasākumu jēdziens ir autonoms Kopienu tiesību jēdziens. Līdz ar to, kā pareizi norāda Somijas valdība un Komisija, 20. panta 1. punktā nav aizliegti arī tādi pasākumi, kas valsts tiesību aktos nepārprotami nav nosaukti par pagaidu pasākumiem. Kā izriet no atbildes uz pirmo apakšjautājumu, šajā tiesību normā drīzāk ir atļauti visi tādi pasākumi, kas līdz brīdim, kad rīkosies tiesa, kurai ir jurisdikcija izskatīt lietu pēc būtības, ir nepieciešami bērna interešu nodrošināšanai un kas nav galīgi.

69. Principā iesniedzējtiesas kompetencē ir izvērtēt, kādus pasākumus, kas ir paredzēti valsts tiesību aktos, var veikt un vai šie pasākumi ir saistoši.

27 — Turklāt, kā uzsver Vācijas valdība, valsts tiesību normās ietilpst arī starptautisko privāttiesību normas. Ja šajās normās ir noteikts, ka jāpiemēro citas valsts tiesību akti, Regulas 20. panta 1. punktā nav aizliegts piemērot arī ārvalsts tiesību aktus, uz kuriem norāda attiecīgās tiesas valsts kolīziju tiesības.

3) Par 3.c) jautājumu

70. Tāpat iesniedzējtiesa uzdod jautājumu par to, vai pēc aizsardzības pasākuma noteikšanas lieta pēc tiesas iniciatīvas ir jānosūta kompetentās dalībvalsts tiesai.

71. Tikai Grieķijas valdība runā par atbilstīgu pienākumu, kamēr pārējie lietas dalībnieki šādu pienākumu noraida, jo nav attiecīga regulējuma.

72. Patiesībā tikai Regulas Nr. 2201/2003 15. pantā ir paredzēta lietas nosūtīšana tiesai, kas lietu var izskatīt labāk. Tomēr saskaņā ar šo tiesību normu runa ir tikai par tiesu, kurai ir jurisdikcija izskatīt lietu pēc būtības. Attiecībā uz tiesu, kas atbilstoši Regulas 20. panta 1. punktam ir noteikusi pagaidu pasākumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem, nav reglamentēta lietas nosūtīšana tiesai, kurai ir jurisdikcija izskatīt lietu pēc būtības.

73. Ņemot vērā atbildē uz 3.b) jautājumu minēto pamatojumu, pienākums nosūtīt lietu arī nav nepieciešams, lai bērna interesēs nodrošinātu pilnīgu jurisdikciju pār pasākumiem vecāku aprūpes jomā.

74. Tomēr Regulā nav arī aizliegts, ka tiesa, kas ir noteikusi pagaidu pasākumus, informē par šiem pasākumiem tiesu, kurai, pēc tās domām, ir jurisdikcija izskatīt lietu pēc būtības. Šajā nolūkā var iesaistīt arī centrālo iestādi, kas saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 55. panta a) punktu sazinās ar citas valsts centrālo iestādi.

D — *Par ceturto prejudiciālo jautājumu*

75. Visbeidzot iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai tiesai, kurai saskaņā ar Regulu Nr. 2201/2003 vispār nav jurisdikcijas, lieta ir jāatzīst par nepieņemamu vai arī tā jānosūta otras dalībvalsts tiesai.

76. Regulas 17. pantā ir noteikts, ka, ja kādas dalībvalsts tiesā ir celta prasība, kura saskaņā ar šo regulu nav tai piekritīga, bet kura saskaņā

ar šo regulu ir piekritīga citas dalībvalsts tiesai, tā pēc savas iniciatīvas paziņo, ka tai nav jurisdikcijas. Regulā nav paredzēta lietas nosūtīšana kompetentai tiesai citā dalībvalstī.

77. Jāpiekrīt Grieķijas valdībai par to, ka Regulas mērķis ir nodrošināt pilnīgu jurisdikciju pār pasākumiem vecāku aprūpes jomā. Tā ievērošanu galvenokārt nodrošina Regulas 8. un 13. pants. Ja lieta nav steidzama, var pagaidīt, kamēr pēc tam, kad cita tiesa ir paziņojusi par jurisdikcijas neesamību, pēc savas iniciatīvas vai uz pieteikuma pamata rīkosies saskaņā ar šīm tiesību normām kompetentā tiesa.

78. Tomēr Regulas normas nevar nodrošināt to, lai kompetentā tiesa vispār tiktu informēta par procesu citā dalībvalstī. Taču, tā kā likumdevējs ir atteicies noteikt lietas nosūtīšanas pienākumu, par to nevar secināt tikai no Regulas mērķiem.

79. Turklāt tiesai, kurai vēl nebija jurisdikcijas prasības celšanas brīdī, var būt jurisdikcija, lai uzsāktu jaunu tiesvedību, ja pirmās tiesvedības laikā pastāvīgā dzīvesvieta ir pārvietojusies uz attiecīgo dalībvalsti. Tādējādi, iespējams, arī nebūtu lietderīgs pienākums nosūtīt lietu tiesai, kurai bija jurisdikcija prasības celšanas brīdī pirmajā tiesvedībā.

80. Katrā ziņā Regula arī neaizkavē tiesu, kurai nav jurisdikcijas, par savu nolēmumu informēt citas dalībvalsts tiesu, kuru tā uzskata par kompetentu. Šim nolūkam var iesaistīt arī Regulas 55. pantā minētās centrālās iestādes. Tomēr šāda informācija, kas Regulā nav reglamentēta un kuru nekompetentā tiesa nosūta citas dalībvalsts tiesai, attiecībā uz tās jurisdikciju nevar būt saistoša šai citas dalībvalsts tiesai. Tieši pretēji — šai tiesai pašai ir jāpārbauda, vai tai ir jurisdikcija.

V — Secinājumi

81. Ņemot vērā šos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Korkein hallinto-oikeus* prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1. Padomes 2003. gada 27. novembra Regulas (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un nolēmumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu, kas grozīta ar Padomes 2004. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 2116/2004, 1. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens "civillietas" šīs tiesību normas nozīmē ir attiecināms uz vienotu lēmumu, ar ko uzdod bērna tūlītēju nodošanu aprūpē un nodošanu no savas ģimenes audžuģimenē, ja šis lēmums ir pieņemts saistībā ar publiskajām tiesībām par bērnu aizsardzību;

2. bērna pastāvīgā dzīvesvieta Regulas Nr. 2201/2003 8. panta 1. punkta nozīmē ir vieta, kurā, kopumā novērtējot visus būtiskos patiesos apstākļus, it īpaši uzturēšanās ilgumu un regularitāti, kā arī ģimenes un sociālo integrāciju, bērnam ir viņa interešu centrs. Tikai tad, ja nevar noskaidrot pastāvīgo dzīvesvietu šajā nozīmē un jurisdikciju nevar pamatot arī ar 12. pantu, saskaņā ar Regulas 13. panta 1. punktu jurisdikcija ir tās dalībvalsts tiesām, kurā atrodas bērns;

3. a) Regulas Nr. 2201/2003 20. panta 1. punktā steidzamos gadījumos dalībvalsts tiesām ir atļauts noteikt visus pagaidu pasākumus, lai aizsargātu bērnu, kas atrodas šajā dalībvalstī, arī tad, ja saskaņā ar šo regulu lietas izskatīšana pēc būtības ietilpst citas dalībvalsts tiesu jurisdikcijā. Turklāt steidzamība ir tad, ja attiecīgās tiesas skatījumā bērna uzturēšanās vietas valstī nekavējoties jārīkojas, lai nodrošinātu bērna intereses;

b) Regulas 20. panta 1. punktā ir atļauts noteikt tādus pagaidu pasākumus, kurus attiecīgās tiesas dalībvalstī paredz tiesību akti, turklāt valsts tiesību aktos tiem nav jābūt nepārprotami nosauktiem par pagaidu pasākumiem. Iesniedzējtiesas kompetencē ir izvērtēt, kādus pasākumus, kas ir paredzēti valsts tiesību aktos, var veikt un vai šie pasākumi ir saistoši;

c) Regulā nav noteikts pienākums tiesai, kas saskaņā ar 20. panta 1. punktu ir noteikusi pagaidu pasākumu, nosūtīt lietu citas dalībvalsts tiesai, kurai ir jurisdikcija izskatīt lietu pēc būtības. Taču Regula neaizliedz attiecīgajai tiesai tieši vai iesaistot centrālās iestādes informēt kompetento tiesu par veiktajiem pasākumiem;

4. Tiesai, kurai saskaņā ar Regulu nav jurisdikcijas izskatīt lietu pēc būtības un kura neuzskata, ka ir jāveic Regulas 20. panta 1. punktā minētie pagaidu pasākumi, saskaņā ar Regulas 17. pantu jāpaziņo par savas jurisdikcijas neesamību. Regulā nav paredzēta lietas nosūtīšana kompetentajai tiesai. Taču Regula neaizliedz attiecīgajai tiesai tieši vai iesaistot centrālās iestādes informēt kompetento tiesu par savu nolēmumu.